

# Makedonya Erken Genel Seçimlerinin Siyasal İletişim Bağlamında Değerlendirilmesi

Caner Süleyman (Siyasal İletişim Enstitüsü)

1991 yılında Yugoslavya'dan ayrılarak bağımsızlığını ilan eden Makedonya Cumhuriyeti, son olarak 1 Haziran 2008'de erken seçime gitti. Bağımsızlık sonrası seçimlerin daha şeffaf ve uluslar arası standartlara uygun olarak yapılması partilerin de seçmenlerine ulaşmak için çeşitli propaganda araçları kullanmalarına imkan sağladı. Makedonya'daki siyasi partiler, siyasal iletişim araç ve yöntemlerini kullanarak seçmenlerine seslerini duyurmaya çalıştılar.

Siyasi partiler seçim afişleri ile yaptıkları propaganda çalışmalarının yanı sıra organize ettikleri halkla ilişkiler faaliyetleriyle de seçmenleri ikna etmenin yollarını aradılar.



-VMRO-DPMNE'nin parti amblemlili kalem-defter dağıtımı-



-Atanas Botev'in 03.04.-03.05.2008 tarihlerinde gerçekleştirdiği serginin afişi. Düzenleyen "Kültür-enformasyon merkezi Üsküp"-



-Bir bayrak, bir gurur Makedonyalılar. Unutmayın-

Makedonya seçimlerinde siyasi partilerin "milli değerler" üzerinden siyaset yaptıkları gözlenmiştir. Bayrağa yönelik seçim afişleri ve sloganlar en dikkat çekici olanlarıdır.

Makedonya’da gerekleŖen erken seçimden galibiyetle çıkan VMRO-DPMNE’nin baŖında bulunan BaŖbakan **Nikola Gruevski**’nin, erken seçim kararı almasının temelinde, daha önce yapılan kamuoyu araŖtırmaları vardı. Kamuoyu araŖtırmalarından çıkan sonuç, seçim sonuçları ile de teyit edilmiŖtir. Tahmin edildiği gibi 18 partili ittifaktan oluŖan “Daha iyi bir Makedonya” partisi, 64 milletvekili olarak kamuoyu araŖtırmalarının sonuçlarıyla tutarlı bir baŖarı yakalamıŖtır. VMRO-DPMNE’nin birçok etnik unsuru barındıran Makedonya’da 18 partiyi bir araya getirmesi ve seçimlerden baŖarıyla çıkması siyasi analistler tarafından anlamlı bulunmaktadır.



*VMRO-DPMNE*



*-VMRO-DPMNE lideri baŖbakan Nikola Gruevski-*



*-Nikola Gruevski Başlar yukarda!-*



*-Başkent Üsküp'te Gruevskinin afişleri-*

### **Makedonya'da seçime giren partilerin programları**

Makedonya'da seçime giren 18 parti ve ittifakın yarıştığını göz önüne alırsak, parti programlarının çerçevesinin aşağı yukarı aynı olduğunu görebiliriz. Fakat bu politikalarda uygulanacak olan yöntemler bazı noktalarda çatışmaktadır.

Makedonya 2006 meclis seçimlerinde iktidara gelen VMRO-DPMNE'nin programında iç politikaya yönelik yolsuzlukla mücadele ve ekonominin hızlı büyümesi propagandasıyla çalışmalarını yürütmüştü. Dış politikada ise AB ve NATO'ya üyelik birincil hedeflerdi. 2-4 Nisan'da Bükreş'te gerçekleşen NATO zirvesinde Makedonya Yunanistan'ın vetosu ile karşı karşıya geldi. Yunanistan Makedonya ile isim konusunda anlaşmazlık yaşamaktadır. Makedon anayasasında ismi geçen "Makedonya Cumhuriyeti" sıfatını Yunanistan kabul etmemekte ve isim konusunda yıllardır uluslar arası arenalarda baskı uygulamaktadır. (Hatırlatmak gerekirse, Türkiye Makedonya Cumhuriyetini anayasal ismi ile tanımaktadır.)

VMRO-DPMNE partisi kendi programında dış politika konusunda şu başlıklara yer vermiştir:

- 1.NATO üyeliği
- 2.AB ile üyelik müzakerelerinin başlatılması
- 3.Makedonya vatandaşlarına dolaşım serbestliğini kazandırmak
- 4.Yunanistan ile isim konusunda anlaşmaya varmak
- 5.Ekonomi ve genel diplomasiinin güçlendirilmesi



*-Doğruyu seçin- (VMRO-DPMNE)*

Böyle bir ortamda erken seçime giden Makedonya’da VMRO-DPMNE oy kazanmanın en pratik yolunu isim sorunundan yararlanmak olarak gördü. Seçim bildirgelerinde de zaten bu beyanlar açıkça kaydedilmişti. “Makedonya’nın isminin kesinlikle değiştirilmesi veya bu yönlü hiçbir talebin gerçekleşmesi mümkün değildir” şeklindeki söylemler, isim konusunda duyarlı olan Makedonyalıların duygularına hitap ettiği şeklinde değerlendirilebilir.



*-Seçim sonuçları açıklandıktan sonra halkın kutlamaları ve VMRO-DPMNE lideri Başbakan Gruevskinin konuşması-*



*-Ljubanci kasabasındaki zafer kutlamaları- Trajko Slavenkovi*



*VMRO-DPMNE seçim kutlamalarından önce dağıtılan t-shirt ve şapkalar ile halkın zafer sevincini yansıtan bir resim*



*-Hükümet ve Muhalefet liderlerinin birbirine yakın billboardlardaki seçim afişleri Bay Gruevski VMRO-DPMNE, Bayan Sekerinska Sosyaldemokrat partisi-Üsküp-*

Erken seçimlerde 2. sırayı “Güneş-Avrupa için ittifak” koalisyonu aldı. Başında Makedonya Sosyal Demokrat Partisi lideri Radmila Sekerinska bulunan ittifak, 28 milletvekili olarak tekrar muhalefette kaldı. Sekerinska seçim kampanyalarında ilginç çıkışlarıyla da dikkatleri üzerine çekmeyi başardı. “Nikola, kadın eteğinden korkuyor musun?” şeklindeki sözleri bir anda Başbakan Gruevski aleyhtarlarının dillerine yerleşen bir slogan oldu.



Aynı şekilde Sekerinska'nın da parti programına baktığımız zaman iç sorunlarla mücadelenin yanı sıra dışta da birçok soruna çözüm arayışı olduğu görülebilir. Bunlardan en sıra dışı olan ise, Makedonya'nın amacının "izolasyon değil entegrasyon" olduğu ve bunun için de birçok yeni konsoloslukun açılmasının öngörüldüğü, konsolosluklarda yabancı yatırımın teşvik edileceği ve ihracat ürünlerini dışarıya satmaya yönelik birimlerin oluşturulacağı vaadiydi. "Güneş-Avrupa için ittifak" koalisyonunun programında yer alan diğer ilginç vaatler ise şöyleydi:

- 1-İktidara gelmeleri durumunda 6 ay içinde NATO üyeliği
- 2-AB'den tam üyelik için müzakere süreçlerinin 6 ayda başlaması
- 3-36-48 ay arası içinde müzakerelerin tamamlanması ve imzalanması
- 4-6 ay içinde vize sorununun çözümü.



*-Muhalefet lideri Sekerinska-*



*-Ben Makedonya için seçilebilirim, Radmila Sekerinsk-*

“Güneş-Avrupa için ittifak” koalisyonu, NATO üyeliği hakkında ise daha ılımlı bir yol izleyerek önce Yunanistan ile isim konusunun çözülmesi, ondan sonra NATO üyeliğinin gündeme gelmesini istiyordu. Ayrıca “Güneş-Avrupa için ittifak” koalisyonunun programında göze çarpan diğer bir durum da ABD ve AB ülkeleri ile sıkı bir işbirliği politikası izlemesinin savunulmasıydı.



*-Hükümet Aşağıya- (muhalifat partilerinin kullandığı bir karikatür)*



*-Gruevskiyi PDSH lideri Thaci'nin kucagında gösteren bir karikatür-*

## Makedonya seçimleri ve yankıları

AGİT ve AB gözlemcilerinin de takip ettiği Makedonya seçimlerinde birtakım usulsüzlerin yapıldığı ve baskıların olduğu yoğun olduğu vurgulandı. Hatta seçim günü gerginlik doruk noktasına ulaştı; çıkan çatışmalarda 1 kişi hayatını kaybetti, birkaç kişi de yaralandı. Seçim gözlemcileri olayların AB ve NATO gibi uluslar arası kuruluşlara üye olma mücadelesi veren Makedonya'nın imajını zedeleyeceğini kaydetti.



*-Seçimlerin gergin geçtiği bir ortamda güvenlik önlemleri üst safhadaydı-*



*-Bu benim seçimim!-*

2000'li yıllarda meydana gelen silahlı çatışmalar sonrasında Makedonya'da yaşanan Arnavutlar ikiye bölünmüş ve birbirleri ile sert bir mücadeleye girmişlerdi. Öyle ki eski UÇK komutanı ve şimdiki BDI başkanı Ali Ahmeti, oylarının çalındığı ve kendilerine haksızlık yapıldığını iddia etmektedir. Diğer

tarafından da Menduh Thaci ise Ahmeti' ye seçimlerde başarı elde edemediği ve istifa etmesi gerektiği çağrısı yapmaktadır. Oysa her iki parti de 13 er milletvekili kazanmıştır.



*-Menduh Thaci- (PDSH-Arnavut Demokratik Partisi)*



*-Ali Ahmeti- (BDI-Demokratik Entegrasyon Birliği)*

Her iki partinin de programına bakacak olursak, ikisi de aynı kesime hitap ettiği için daha çok yerel bazda politikalar izlediği ve genel olarak Makedonya'nın sorunları ile doğrudan olarak değil de dolaylı olarak ilgilendikleri görülmektedir.

PDSH'nin dış politikada öncelikli hedefi Kosova'nın tanınması ve Arnavutlukla ilişkilerin daha da geliştirilmesidir. Bunun yanı sıra Sırbistan ve Karadağ'da yaşayan etnik Arnavut toplumu ile de yakın bir işbirliği öngörmektedir. VMRO-DPMNE ile iktidar ortağı olduğu için devletin birçok yerinde Arnavut kontenjanı kazanmayı başarabilen PDSH, "Ohri Anlaşması" çerçevesinde Arnavutçanın resmi dil olarak kullanılması ve Arnavut Ulusal bayrağının da tanınmasını istiyor.

Ayrıca yukarıda değindiğimiz gibi Thaci hükümet ortağı olması sebebiyle seçimlerde VMRO-DPMNE'nin PDSH yi desteklediği iddia edilebilir. PDSH'nin kendi taraftarları Thaci için “*gölgedeki başbakan*” sıfatını kullanmaktadır.



*-Gostivardaki miting sırasında Menduh Thaci ve parti üyeleri-(PDSH)*

BDI, “Avrupa hepimizin ortak evi” sloganı ile parti programında entegrasyon ve işbirliği kavramlarına oldukça önem atfediyor. BDI başkanı Ali Ahmeti'nin eski UÇK (Kosova Kurtuluş Ordusu) mensubu olması ve “Ohri Anlaşmasına” vesile olması nedeniyle NATO'ya özel bir sempati duyduğu parti programında da gözleniyor.

Makedon partilerinin tersine isim anlaşmazlığı konusunda BDI oldukça ılımlı bir politika izliyor. Bunun yanı sıra programında diğer hiçbir partide

görmediğimiz ABD ile özel işbirliği başlığının bulunması da ilgi çekici bir nokta oluşturuyor.



*-BDI lideri Ahmeti UÇK formasıyla-*



*- BDI Lideri Ahmeti Yunan dışişleri bakanı Bakoyanni ile birlikte-*

Makedonya’da Türk toplumunun durumuna da bakacak olursak, Türkler daha önce tek parti ile seçimlere katıldıklarında 3 milletvekili kazanmışlardı. Fakat yaşanan bölünme sonucu, oylar değişik partilere dağılınca Türkler Makedonya seçimlerinden sadece 1 milletvekili çıkartabildiler. Türkler tek milletvekilini VMRO-DPMNE ile koalisyonla giren Makedonya Türk Demokratik Partisinden kazanabildiler.

- *Makedonya Seçimlerinin Profili; Katılan Partiler, alınan oylar, ittifaklar...*

Seçim listelerindeki toplam seçmen sayısı	Seçim Sandığı Sayısı	Seçim sandığından gelen sonuçlar %	Oy kullanan seçmen sayısı
1.779.116	2.948	99,06%	1.031.632
Kayıtlı seçmenlerin kullanılan oy oranı %	Gecerli oy sayısı	Gecersiz oy sayısı	Kullanılmayan oy sayısı
57,99%	1.000.976	30.656	721.477
	<b>Alınan Oylar</b>	<b>Geçerli oy %</b>	
<b>PM seçmen grubu</b>	2.745	0,27	
<b>PG seçmen grubu</b>	464	0,05	
<b>VMRO-DP(Demokrat Parti)</b>	2.353	0,24	
<b>Demokratik Refah Partisi-PDP</b>	11.169	1,12	
<b>Milli Demokratik Birliği</b>	3.213	0,32	
<b>Özgür Demokratlar Partisi- PSD</b>	4.424	0,44	
<b>Arnavut Demokrat Birliği</b>	7.193	0,72	
<b>Kalıcı Makedon Radikal Birleşimi</b>	1.872	0,19	
<b>Avrupa için Gelecek Partisi</b>	14.502	1,45	
<b>Makedonyadaki Sırp Radikal Partisi</b>	4.313	0,43	
<b>Demokratik Entegrasyon Birliği</b>	111.407	11,13	
<b>Türk Milli Birlik Hareketi</b>	3.749	0,37	
<b>Arnavut Demokrat Partisi</b>	105.293	10,52	
<b>Babaların Makedonya için yenilenme organizasyonu-Vardar-Egej-Pirin</b>	4.322	0,43	
<b>Avrupa için Güneş Koalisyonu (Makedonya Sosyaldemokrat Birliği, Liberal-Demokratik Parti, Yeni Sosyaldemokrat Parti, Makedonya Liberal Partisi, Yeni Alternatif, Makedonya Yeşil Partisi, Makedonya Emekliler Partisi, Makedonya Demokrat Vlah Birliği)</b>	233.371	23,31	
<b>Makedonya Sosyal-Demokrat Partisi</b>	6.425	0,64	

<b>VMRO-DPMNE Koalisyonu (Makedon Ulusal Birlik için Demokrat Parti), Makedonya Sosyalist Partisi, Demokratik Birlik, Makedonya Demokratik Yenilenmesi, Makedonya Türk Demokratik Partisi, Makedonya Sırpalarının Demokratik Partisi, Makedonya Romenleri Birliği, VMRO-Makedonya, Birleşik Kurtuluş Partisi, Adalet Partisi, Makedonya Demokratik Eylem Partisi, Makedonya Vlahları Partisi, Romen Entegrasyon Partisi, Makedonya Halk Hareketi, Boşnak Demokratik Partisi, Yeşilin Partisi, Romen Demokratik Birliği, Makedonya Tarım İşçileri Partisi, Romen Tam Kurtuluş Partisi)</b>	482.842	48,24
<b>Titonun Kalan Gücü Birliği</b>	3.937	0,39

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi, VMRO-DPMNE hükümet kuracak oy oranına sahip olmasına rağmen 2001 yılında yaşanan kriz sonucu yapılan Ohri Anlaşmasına göre hükümette en az bir Arnavut partisinin yer alması gerekmektedir. Bu bağlamda VMRO-DPMNE'nin eski koalisyon ortağı PDSH ile yoluna devam edebileceği değerlendirilmektedir.

Eğer bu ihtimal gerçekleşmez ise VMRO-DPMNE 'nin Ali Ahmeti'nin başında bulunduğu BDI ile koalisyon hükümeti kurma ihtimali gündeme gelebilecektir.

### **Sonuç**

Makedonya seçimleri ülkenin bundan sonra nasıl bir siyasi yol haritası izleyeceği konusunda önemli ipuçları vermektedir. Bundan sonraki süreci daha dikkatli izlemekte büyük yarar vardır.

Makedonya seçimlerinde partilerin seçmenleri ikna etmek amacıyla kullandıkları siyasal iletişim yöntem ve araçlarının çeşitliliği ve teknolojik gelişmelerin yakından takip edilmesi dikkat çekicidir. Balkanlarda siyasal iletişim çalışmalarının önemsendiği, ciddi bütçelerin ayrılmaya başlanmasından anlaşılmaktadır. Ayrıca medyanın da Makedonya seçimlerinde etkin olarak kullanılması, seçmeni etkileme yöntemlerinde kitle iletişim araçlarına verilen önemi göstermektedir.



Siyasal iletişimin demokrasiyle olan yakın ilişkisi, Makedonya seçimlerinde bir kez daha gün yüzüne çıkmaktadır.

Demokrasi geliştikçe, kültür olarak toplumlara yerleşmeye başladıkça, siyasi iletişim uygulamaları da kendisine daha fazla yer bulmakta, seçmenler medya aracılığıyla elde ettikleri “siyasi bilgi” sayesinde daha doğru karar verebilme imkanına kavuşmaktadır.